

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ДОВІРИ ДО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Яворський Максим Васильович

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри філософських, політичних і психологічних студій

Черкаського державного технологічного університету

ORCID ID: 0000-0002-3464-2453

У статті здійснено теоретико-психологічний аналіз феномену довіри до штучного інтелекту як складного інтегрального утворення, що поєднує когнітивні, емоційні та етико-нормативні компоненти. Обґрунтовано актуальність дослідження в умовах цифрової трансформації суспільства, коли взаємодія людини з інтелектуальними системами стає не лише технічним, а й психологічним процесом, що впливає на емоційне благополуччя, почуття контролю та ментальне здоров'я користувача. Метою статті є теоретичне узагальнення сучасних підходів до вивчення довіри в системі «людина – штучний інтелект» та побудова узагальненої моделі її психологічних детермінант. Методологічну основу становлять системно-структурний і міждисциплінарний підходи, які інтегрують здобутки когнітивної, соціальної, інженерної та етичної психології. Узагальнення сучасних праць дало змогу виокремити три групи чинників, що визначають рівень довіри користувача до штучного інтелекту: індивідуально-психологічні (схильність до довіри, самоефективність, емоційна стабільність, етична чутливість), технологічні (компетентність, справедливість, прозорість, доброзичливість, соціальна присутність) та соціокультурні (нормативні та культурні цінності, інституційна довіра, етичне регулювання). Запропонована авторська модель демонструє, що довіра формується як результат взаємодії цих рівнів і є механізмом психологічної регуляції відносин між людиною та технологією. Вона узгоджується з FAT-підходом (справедливість (fairness), підвітність (accountability), прозорість (transparency)) і концепцією motives-based trust, проте акцентує внутрішні психологічні процеси – когнітивну інтерпретацію, емоційну регуляцію й ціннісну оцінку. Наукова новизна дослідження полягає в синтетичній інтеграції міждисциплінарних підходів у цілісну психологічну модель довіри до ШІ.

Ключові слова: довіра, штучний інтелект, психологічні детермінанти, кіберпсихологія, цифрове благополуччя.

Yavorskyi M. PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF TRUST IN AI

The article presents a theoretical and psychological analysis of the phenomenon of trust in artificial intelligence (AI) as a complex integrative construct that combines cognitive, emotional, and ethical-normative components. The relevance of the study is substantiated in the context of the digital transformation of society, where human interaction with intelligent systems becomes not only a technical but also a psychological process that influences users' emotional well-being, sense of control, and mental health. The purpose of the article is to theoretically generalize contemporary approaches to studying trust in the "human-AI" system and to construct a generalized model of its psychological determinants. The methodological basis comprises systemic-structural and interdisciplinary approaches integrating achievements of cognitive, social, engineering, and ethical psychology. The synthesis of recent studies made it possible to distinguish three groups of factors that determine the level of user trust in artificial intelligence: individual-psychological (trust propensity, self-efficacy, emotional stability, ethical sensitivity), technological (competence, fairness, transparency, benevolence, social presence), and sociocultural (normative and cultural values, institutional trust, ethical regulation). The proposed author's model demonstrates that trust is formed as a result of the interaction of these levels and functions as a mechanism of psychological regulation in human-technology relations. It corresponds to the FAT approach and the motives-based trust concept, but emphasizes internal psychological processes – cognitive interpretation, emotional regulation, and value-based evaluation. The scientific novelty of the study lies in the synthetic integration of interdisciplinary approaches into a holistic psychological model of trust in AI.

Key words: trust, artificial intelligence, psychological determinants, cyberpsychology, digital well-being.

Вступ. У ХХІ столітті штучний інтелект (далі – ШІ) перестав бути лише технологічним інструментом – він дедалі більше стає партнером людини в пізнавальній, професійній та міжособистісній взаємодії. Генеративні системи, як-от ChatGPT, Gemini, Copilot чи Claude, інтегруються в повсякденне життя, освіту, бізнес і психотерапевтичну практику, створюючи нову соціально-когнітивну реальність. Водночас розширення можливостей ШІ супроводжується глибокими психологічними, етичними та екзистенційними викликами, серед яких центральним є питання довіри користувачів до технологій [8; 10].

Стрімкий розвиток ШІ змінює не лише технологічні процеси, а й способи пізнання, спілкування та саморозуміння людини. Інтелектуальні системи, як-от ChatGPT, Gemini, Copilot чи Claude,

що дедалі частіше імітують соціальні та емоційні функції, поступово стають невід’ємними партнерами у професійній, освітній і побутовій діяльності. Таке розширення штучного агентства зумовлює потребу в новому психологічному осмисленні взаємодії людини з алгоритмами, насамперед, через категорію довіри.

Питання довіри до ШІ сьогодні виходить за межі суто технічної надійності чи етичної регуляції. Воно охоплює глибші психічні процеси – сприйняття контролю, безпеки, передбачуваності, людяності технологій. Довіра стає особливо значущою в умовах, коли алгоритми здатні впливати на емоційні реакції, інформаційні вибори й навіть моральні судження користувачів. Саме тому вона розглядається як інтегральний психологічний феномен, що поєднує когнітивні, емоційні та соціально-культурні компоненти.

Від рівня довіри користувача до цифрових систем залежить ефективність взаємодії, відчуття контролю над середовищем і загальне психологічне благополуччя. Недовіра породжує тривожність, цифрову виснаженість і когнітивну напругу, тоді як надмірна довіра – схильність до автоматизованого мислення та втрату критичності. В обох випадках порушується баланс між автономією та опорою на технологію, що може позначатися на ментальному здоров’ї та відчутті суб’єктності.

У контексті суспільної диджиталізації формування довіри до ШІ стає одним із ключових завдань психологічної науки. Воно передбачає вивчення тих особистісних і середовищних умов, за яких взаємодія людини з технологіями сприяє не лише зручності чи продуктивності, а й внутрішній гармонії, почуттю безпеки та етичній стабільності. Саме розуміння психологічних механізмів довіри до ШІ відкриває можливості для збереження людського виміру в цифровому світі як основи ментальної стійкості, моральної відповідальності й психічного добробуту особистості.

В українському науковому просторі питання довіри до штучного інтелекту лише починає набувати системного вивчення. Наявні публікації здебільшого зосереджуються на загальних аспектах цифрової обізнаності, готовності до використання інтелектуальних систем і суспільних уявленнях про ШІ, тоді як психологічні механізми формування довіри залишаються майже не дослідженими. Так, у всеукраїнському опитуванні дорослого населення (2024) виявлено, що більшість респондентів позитивно оцінюють потенціал технологій штучного інтелекту, однак лише третина готова взаємодіяти з ними в професійному контексті. Основними бар’єрами визначено нестачу розуміння принципів роботи систем і побоювання втрати контролю, що відображає недостатній рівень когнітивної та емоційної довіри [3].

У дослідженні Г. Андрощук (2023) проаналізовано рівень довіри до ШІ на основі глобальних і національних даних. Авторка окреслила чотири «шляхи до довіри» – інституційний, мотиваційний, когнітивний та шлях зменшення невизначеності, пов’язуючи їх із такими параметрами, як прозорість, надійність, зрозумілість і етичність [1]. Ця робота є однією з перших спроб системного осмислення довіри до ШІ в українському контексті.

Крім того, низка соціологічних досліджень (2023–2025) свідчить, що понад 90% українців знають про ШІ, але лише близько 20% вважають, що розуміють його роботу; при цьому понад 60% уже використовують інструменти на базі ШІ в повсякденній діяльності [2]. Такі дані демонструють високий рівень прийняття технологій при недостатній глибині довіри, що пов’язано з низькою прозорістю алгоритмів і відсутністю усталених етичних рамок їхнього використання.

Загалом, можна констатувати, що в Україні переважають соціально-комунікаційні та описові підходи до аналізу довіри до ШІ, тоді як психологічні детермінанти цього явища залишаються майже не вивченими. Це визначає наукову актуальність і необхідність теоретичного моделювання феномену довіри до ШІ, яке запропоновано в цій статті.

Метою статті є теоретичний аналіз психологічних підходів до розуміння феномену довіри у взаємодії людини та штучного інтелекту та побудова узагальненої моделі її психологічних детермінант.

Матеріали та методи. У роботі застосовано системно-структурний і міждисциплінарний підходи, що дали змогу інтегрувати дані когнітивної, соціальної, інженерної та етичної психології для побудови узагальненої моделі детермінант довіри до ШІ.

Результати. У психологічній науці довіра розглядається як базова форма міжособистісного регулювання, що забезпечує соціальну взаємодію, безпеку та передбачуваність поведінки іншого. Її класичне розуміння поєднує когнітивний компонент (оцінку компетентності та надійності партнера) та афективний (відчуття прийняття, доброзичливості та захищеності) [11; 12]. З переходом людської діяльності в цифровий простір ці механізми починають поширюватися на штучних агентів, які імітують соціальні функції людини, стаючи «новими адресатами» довіри.

Сучасні підходи до вивчення довіри в контексті технологій ґрунтуються на міждисциплінарному синтезі когнітивної, соціальної та інженерної психології. У цьому полі виокремлюють три головні орієнтири:

- 1) технокогнітивний підхід, який пояснює довіру як результат оцінки технічної надійності системи;
- 2) соціально-когнітивний підхід, що підкреслює роль соціальної перцепції, подібності ШІ до людини, емоційного резонансу;

3) психологічний підхід, у якому довіра пов'язується з уявленнями про справедливість, прозорість і відповідальність [7; 9].

Останні п'ять років відзначаються активним зростанням міждисциплінарних досліджень довіри до штучного інтелекту, у яких поєднуються положення когнітивної психології, соціальних наук, кіберетики та поведінкової економіки. Цей інтерес зумовлений не лише технологічним прогресом, а й необхідністю осмислення психологічних наслідків взаємодії людини з автономними системами, здатними ухвалювати рішення.

У концепції розвитку trustworthy AI дослідники запропонували трикомпонентну модель довіри – «довіритель (людина) – довірена система (AI) – контекст взаємодії». Вони наголошують, що довіра не є властивістю технології чи користувача, а виникає в процесі їх взаємодії. Автори виокремлюють когнітивні (розуміння та оцінка функціональності системи), афективні (емоційне прийняття) та ситуативні (соціальні норми, культура) чинники як ключові у формуванні психологічної безпеки користувача [10].

Також у сучасній науці емпірично перевірено чинники довіри до генеративного штучного інтелекту на вибірці користувачів ChatGPT. Вони застосували структуру FAT (справедливість (fairness), підзвітність (accountability), прозорість (transparency)) у поєднанні з параметрами «людяності» системи (антропоморфізм, соціальна присутність, емоційна чутливість). Результати показали, що саме справедливість й емоційна взаємодія є найсильнішими предикторами довіри, тоді як підзвітність, прозорість й антропоморфізм не мають суттєвого впливу. Це свідчить про те, що користувачі більше реагують на етичність і «психологічну комфортність» ШІ, ніж на його технічні характеристики [8].

За підходом С. Бланко (2025), довіра – це не просто очікування ефективності системи, а відчуття її доброзичливості та моральної спрямованості. Людина довіряє не машині як об'єкту, а своїй інтерпретації її намірів. Авторка вводить поняття motives-based trust – довіри, що виникає, коли користувач сприймає систему як суб'єкта з позитивною метою. Відповідно, технічна надійність без «моральної присутності» не гарантує довіри [5]. Е. Гліксон та Е. Вулей висунули тезу, що довіра до інтелектуальних агентів має ті самі механізми, що й міжособистісна довіра, вона потребує емоційної взаємності. Коли ШІ демонструє ознаки соціальної чутливості (уміння розпізнавати емоції користувача, реагувати м'яко й адаптивно), формується «людоподібна довіра» (human-like trust) [7].

Тож поступово формується концепція «людської довіри до штучного інтелекту» (human-like trust) – довіри, подібної за структурою до міжособистісної. Вона передбачає сприйняття ШІ як соціального агента, наділеного наміром, доброзичливістю й компетентністю. Таке уособлення технологій виникає через механізм антропоморфізації, який дає змогу людині пояснювати поведінку системи у знайомих психологічних категоріях [13]. Проте дослідження показують, що зовнішня подібність до людини не гарантує глибшої довіри: вона ефективна лише тоді, коли підкріплена внутрішньою логікою етичності, справедливості й емоційної послідовності системи.

З позицій соціально-технічної теорії довіра розглядається як результат взаємодії трьох підсистем: людської, технологічної та організаційно-культурної. Людина формує довіру на основі попереднього досвіду, емоційного стану й відчуття контролю; технологічна система забезпечує прозорість, надійність та відповідність очікуванням; соціокультурний контекст задає норми етичності та відповідальності за використання ШІ. Баланс між цими рівнями створює умови для конструктивного прийняття технологій, тоді як порушення хоча б одного провокує недовіру, тривожність і психологічну дезадаптацію [4].

З погляду психологічного змісту, довіра до ШІ є мультикомпонентним утворенням, що містить:

- когнітивну довіру (раціональну оцінку компетентності системи, її надійності, прогнозованості результатів);
- афективну довіру (емоційний комфорт, почуття безпеки, емпатійний відгук);
- етико-нормативну довіру (визнання моральної прийнятності технології, відповідність її дій людським цінностям).

Таке розуміння дає змогу розглядати довіру не лише як умову ефективної взаємодії, а і як психологічний ресурс, що підтримує внутрішню рівновагу в умовах цифрової невизначеності. Людина, яка відчуває розуміння принципів роботи ШІ та впевненість у його доброзичливості, демонструє вищий рівень психологічного благополуччя, кращу регуляцію емоцій та адаптацію до технологічних змін. Навпаки, коли довіра порушується, зростає когнітивна настороженість, інформаційна втома й відчуття втрати контролю – чинники, що безпосередньо впливають на ментальне здоров'я.

Отже, теоретичний аналіз феномену довіри у взаємодії людини та штучного інтелекту дає змогу розглядати її як інтегральну характеристику психологічного контакту з технологіями, у якому поєднуються раціональні й емоційні складники досвіду. Подальше вивчення її детермінант дає змогу зрозуміти, за яких умов цифрове середовище стає не лише інструментом, а й безпечним психологічним простором для розвитку особистості.

У процесі дослідження здійснено авторську синтетичну реконструкцію феномену довіри до штучного інтелекту на основі сучасних міждисциплінарних праць [5; 8; 10; 11; 12]. Такий підхід поєднує елементи когнітивної, соціальної, інженерної та етичної психології, даючи змогу інтегрувати різні наукові позиції в цілісну аналітичну систему.

Аналіз міждисциплінарних підходів дав змогу виокремити *три основні групи чинників*, що визначають формування довіри користувача до систем штучного інтелекту: *індивідуально-психологічні, технологічні та соціокультурні* (Таблиця 1).

Таблиця 1

Психологічні детермінанти довіри до штучного інтелекту

Група чинників	Ключові характеристики	Психологічний зміст	Вплив на довіру
Індивідуально-психологічні	Схильність до довіри, самоефективність, емоційна стабільність, толерантність до невизначеності, етична чутливість	Визначають готовність людини покладатися на технологію, рівень усвідомлення ризику та внутрішнього контролю	Позитивний: підвищують базовий рівень довіри, знижують тривожність; негативний при надмірній недовірі або наївності
Технологічні	Компетентність, справедливість, прозорість, підзвітність, доброзичливість, соціальна присутність, пояснюваність	Відображають суб'єктивне сприйняття властивостей ШІ як надійного, зрозумілого й етичного агента	Висока оцінка характеристик → формування когнітивної та афективної довіри; низька – зниження впевненості й почуття безпеки
Соціокультурні	Соціальні норми, інституційна довіра, етичне регулювання, культурні цінності, медіанаративи.	Задають контекст моральної та нормативної прийнятності технологій, впливають на суспільне ставлення до ШІ	Сприятливий соціокультурний клімат підсилює готовність довіряти; негативні наративи чи відсутність етичних рамок – знижують довіру

Запропонована нижче *модель психологічних детермінант довіри до штучного інтелекту* (див. рис. 1) не є відтворенням жодної з концепцій, а постає як авторський аналітичний конструкт, сформований шляхом теоретичного порівняння та структурування наукових положень різних шкіл. Її метою є відтворення психологічної логіки формування довіри користувача до ШІ як інтегрального феномену, що поєднує когнітивні, афективні та етико-нормативні виміри в соціокультурному контексті.

Рис. 1. Модель психологічних детермінант довіри до штучного інтелекту

Модель має динамічний характер: індивідуальні особливості користувача впливають на оцінку технологічних характеристик ШІ; соціокультурний контекст модерує як індивідуальні установки, так і сприйняття системи; технологічні властивості ШІ, своєю чергою, змінюють рівень довіри, що відображається на емоційному стані та ментальному благополуччю людини.

Так, довіра є психологічним механізмом регуляції взаємодії людини з технологією, що забезпечує адаптацію до цифрової реальності без втрати автономії та критичності. Оптимальний рівень довіри сприяє відчуттю контролю, безпеки й внутрішньої узгодженості, а її дефіцит або надлишок призводить до психологічної напруги та втрати стабільності.

Запропонована модель демонструє, що психологічна довіра до ШІ не є фіксованою властивістю користувача чи системи, а формується в процесі взаємної адаптації: користувач навчається розуміти й оцінювати технологію, а технологія – реагувати на його емоційні й когнітивні сигнали. Цей процес ґрунтується на поєднанні трьох типів довіри:

- когнітивної – раціональної впевненості в компетентності системи;
- афективної – емоційного відчуття безпеки й прийняття;
- етико-нормативної – усвідомлення відповідності технології людським цінностям.

Поєднання функціонування цих компонентів забезпечує психологічне благополуччя користувача, стійкість до цифрового стресу та збереження суб'єктності в технологізованому середовищі. Запропонована модель узгоджується із сучасними концепціями довіри до ШІ, зокрема FAT-підходом і концепцією motives-based trust, однак акцентує психологічні процеси – когнітивну інтерпретацію, емоційну регуляцію та ціннісну оцінку. Це відкриває перспективу для подальших емпіричних досліджень зв'язку між рівнем довіри до ШІ та показниками психологічного благополуччя користувачів.

Висновки. Теоретичний аналіз засвідчив, що довіра до штучного інтелекту є багатовимірним психологічним феноменом, який інтегрує когнітивні, афективні та етико-нормативні складники. Виокремлено три групи детермінант – індивідуально-психологічні, технологічні та соціокультурні. Запропонована авторська модель демонструє, що довіра формується як результат взаємодії цих рівнів, забезпечуючи емоційну безпеку, відчуття контролю та моральну прийнятність технології. Наукова новизна роботи полягає в синтетичному поєднанні підходів когнітивної, соціальної та етичної психології в побудові цілісної моделі довіри до ШІ.

Практичне значення полягає в можливості використання моделі для розроблення психологічних стратегій формування усвідомленої, етичної та емоційно збалансованої взаємодії людини з технологіями. Подальші дослідження мають бути спрямовані на емпіричну перевірку моделі, визначення зв'язку між рівнем довіри та показниками ментального благополуччя, а також на вивчення культурних відмінностей у сприйнятті ШІ.

Література:

1. Андрощук Г. О. Рівень довіри до штучного інтелекту: аналіз результатів глобальних досліджень та стан в Україні. *Інформація і право*. 2023. № 4(47). С. 217–231. [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.4\(47\).291675](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.4(47).291675)
2. *Штучний інтелект в Україні: дослідження*. UASpectr.com, 30 липня 2025. URL: <https://uaspectr.com/2025/07/30/shtuchnyj-intelekt-v-ukrayin-doslidzhennya/>
3. Awareness and readiness to use artificial intelligence by the adult population of Ukraine: Survey results / S. Tarasenko et al. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. Vol. 22, no. 4. P. 1–13. [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(4\).2024.01](https://doi.org/10.21511/ppm.22(4).2024.01)
4. Baxter G., Sommerville I. Socio-technical systems: From design methods to systems engineering. *Interacting with Computers*. 2011. Vol. 23, no. 1. P. 4–17. <https://doi.org/10.1016/j.intcom.2010.07.003>
5. Blanco S. Human trust in AI: A relationship beyond reliance. *AI and Ethics*. 2025. Vol. 5(2). P. 4167–4180. <https://doi.org/10.1007/s43681-025-00690-z>
6. European Commission. High-Level Expert Group on Artificial Intelligence (AI HLEG). *Ethics Guidelines for Trustworthy AI*. Brussels, 2019. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>
7. Glikson E., Woolley A. W. Human Trust in Artificial Intelligence: Review of Empirical Research. *Academy of Management Annals*. 2020. Vol. 14, no. 2. P. 627–660. <https://doi.org/10.5465/annals.2018.0057>
8. Huynh M.-T., Eichner T. In generative AI we trust: Revealing determinants and outcomes of cognitive trust. *AI & Society*. 2025. <https://doi.org/10.1007/s00146-025-02378-8>
9. Lee J. D., See K. A. Trust in automation: Designing for appropriate reliance. *Human Factors*. 2014. Vol. 46(1). P. 50–80. https://doi.org/10.1518/hfes.46.1.50_303
10. Li, Y., Wu, B., Huang, Y., & Luan, S. Development of trustworthy artificial intelligence: Insights from interpersonal and human–AI trust research. *Frontiers in Psychology*. 2024. Vol. 15. 1382693. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1382693>
11. Mayer R. C., Davis J. H., Schoorman F. D. An integrative model of organizational trust. *Academy of Management Review*. 1995. Vol. 20(3). P. 709–734. <https://doi.org/10.2307/258792>
12. McAllister D. J. Affect- and cognition-based trust as foundations for interpersonal cooperation. *Academy of Management Journal*. 1995. Vol. 38(1). P. 24–59. <https://doi.org/10.2307/256727>
13. Waytz A., Cacioppo J., Epley N. Who sees human? The stability and variability of mentalizing in human and nonhuman agents. *Perspectives on Psychological Science*. 2010. Vol. 5(3). P. 219–232. <https://doi.org/10.1177/1745691610369336>

References:

1. Androschuk, G. (2023). Riven doviry do shtuchnoho intelektu: analiz rezultativ hlobalnykh doslidzhen ta stan v Ukraini [The level of trust in artificial intelligence: an analysis of the results of global research and the situation in Ukraine]. *Information and Law*, 4(47), 217–231 [in Ukrainian].

2. Shtuchnyi intelekt v Ukraini: doslidzhennia [Artificial Intelligence in Ukraine: Research]. (2025, July 30). UAspectr.com. Retrieved from: <https://uaspectr.com/2025/07/30/shtuchnyj-intelekt-v-ukrayin-doslidzhennya/> [in Ukrainian].
3. Tarasenko, S., Karintseva, O., Duranowski, W., Bilovol, A., & Voronenko, V. (2024). Awareness and readiness to use artificial intelligence by the adult population of Ukraine: Survey results. *Problems and Perspectives in Management*, 22(4), 1–13. [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(4\).2024.01](https://doi.org/10.21511/ppm.22(4).2024.01)
4. Baxter, G., & Sommerville, I. (2011). Socio-technical systems: From design methods to systems engineering. *Interacting with Computers*, 23(1), 4–17. <https://doi.org/10.1016/j.intcom.2010.07.003>
5. Blanco, S. (2025). Human trust in AI: A relationship beyond reliance. *AI and Ethics*, 5(2), 4167–4180. <https://doi.org/10.1007/s43681-025-00690-z>
6. European Commission. High-Level Expert Group on Artificial Intelligence (AI HLEG). *Ethics Guidelines for Trustworthy AI*. Brussels, 2019. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>
7. Glikson, E., & Woolley, A. W. (2020). Human Trust in Artificial Intelligence: Review of Empirical Research. *Academy of Management Annals*, 14(2), 627–660. <https://doi.org/10.5465/annals.2018.0057>
8. Huynh, M.-T., & Aichner, T. (2025). In generative artificial intelligence we trust: unpacking determinants and outcomes for cognitive trust. *AI & SOCIETY*. <https://doi.org/10.1007/s00146-025-02378-8>
9. Lee, J. D., & See, K. A. (2004). Trust in automation: Designing for appropriate reliance. *Human Factors*, 46(1), 50–80 https://doi.org/10.1518/hfes.46.1.50_303
10. Li, Y., Wu, B., Huang, Y., & Luan, S. (2024). Development of trustworthy artificial intelligence: Insights from interpersonal and human–AI trust research. *Frontiers in Psychology*, 15, 1382693. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1382693>
11. Mayer, R. C., Davis, J. H., & Schoorman, F. D. (1995). An integrative model of organizational trust. *Academy of Management Review*, 20(3), 709–734. <https://doi.org/10.2307/258792>
12. McAllister, D. J. (1995). Affect– and cognition-based trust as foundations for interpersonal cooperation. *Academy of Management Journal*, 38(1), 24–59. <https://doi.org/10.2307/256727>
13. Waytz, A., Cacioppo, J., & Epley, N. (2010). Who sees human? The stability and variability of mentalizing in human and nonhuman agents. *Perspectives on Psychological Science*, 5(3), 219–232. <https://doi.org/10.1177/1745691610369336>

Стаття надійшла до редакції 15.10.2025
Статтю прийнято до публікації 02.11.2025
Статтю опубліковано 29.12.2025